

בְּהִיּוֹא שְׁעֵתָא, אָמַר לִיה מִשֶּׁה לִיהוֹשֻׁעַ, פּוֹק אַגַּח קָרְבָּא בְּעַמְלָק, דְּהָא לָךְ חֲזִיא, בְּגִין דְּאֵת בַּר בְּרִיה דְּהָהוּא צַדִּיק, וְאִיהוּ בְּהִיּוֹא חוֹבָא אֲתִי עֲלֵן. וְאִי לָא אֲשַׁתְּכַח מְקַטְרְגָא לִיה לְעַמְלָק, מַחוּלְקִיה וּמִבְּנוֹי דְּהָהוּא צַדִּיק, לִית מָאן דִּיכִיל לִיה, פְּדִין עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דְאָמַר מִשֶּׁה.

וְתָא חֲזִי, דְּבִגִין הֵהוּא חוֹבָא אֲתָא עֲלִייהוּ, דְאָרַע לֹון לְאִינוּן דְּהוּוּ מִבְּתַר עֲנָא, וּנְסִיב מִינֵיהוּ הָאִי בְרִית קְדִישָׁא, וְזַרִיק לִיה כְּלָפִי עֵילָא. וְאִי לָאוּ דְאִינוּן חָאבוּ בֵיה, לָא הָוֵה לִיה סִייעֵתָא מְלַעִילָא לְמִיעֲבַד הַכִּי. אֲלָא בְּגִין לְאַחֲזָא לֹון, דִּישְׁתַּמוּדְעוּן חוֹבֵיהוּן דְּחָבוּ בְּהָהוּא צַדִּיק, דְּנָטַר הָאִי בְרִית, וְהִשְׁתָּא אַחִילוּ שְׁפַתָּא דְאִיהוּ לְקַבְלִיה, דְאִיהִי קָאִי לְאַגְנָא עֲלִייהוּ מִקְמִי מַדַּת דִּינָא.

תָּא חֲזִי מַה כְּתִיב, (במדבר לג טו) וַיִּסְעוּ מִמֶּרֶה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינַת מַיִם וּגְו'. מַהוּ אֵילָמָה, אֲלָא דְתָבוּ לְפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלִקְבָלָא מְלוֹי בְּלָפָא שְׁלִים, בְּגִין כְּן אֲלִ"י מ"ה.

וְהָא אוֹקְמוּהָ, דְּהֵהִיא אַתְרָא הָוֵה מְשׁוּבָח בְּמִיָּא, מְכַל אַתְרִין דְּעֲלָמָא, דְּהָא אוֹרִייתָא שְׁבַכְתָּב תַּמָּן הוּא, וְתַמָּן תְּרִין עָשָׂר מְבוּעִין, וְשַׁבְעִין דְּקָלִין. וְכוּלָּא בְרַזָּא דְמַהִימְנוּתָא, דְּהָא כְּלָהוּ שַׁבְעִין סְנֵהֲדָרִין מַהִהוּא אַתְרָא מַתְזַנִּין, וּמַתְבָּרְכִין מֵאִינוּן מִיִּין עֵילָאִין בְּסִימָאן.

זְבָאָה מָאן דְּזָכִי לְהִנְהוּ מִיָּא לְאַתְבָּרְכָא מִנֵּיהוּ. וַיִּשְׂרָאֵל קְדִישִׁין שְׂרָאן תַּמָּן, וּמַחְבְּרִין אִינוּן מִיִּין עֵילָאִין בְּאִינוּן תְּרִין עָשָׂר מְבוּעִין תַּתְּאִין. וְאִי אִינוּן קְלָקְלוּ בְּקַדְמִיתָא, וְחָבוּ לְגַבֵּי הֵהוּא צַדִּיק, הָא אַדְבָּקוּ לִיה

טו) וַיִּוְרְהוּ ה' עֵץ. עֵץ חַיִּים, שִׁישְׁמְרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, וְהֵם חָלְלוּ אוֹתוֹ, אֲזוּ וַיָּבֹא עַמְלָק. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר לוֹ מִשֶּׁה לִיהוֹשֻׁעַ, צָא וְעַרְף קָרְב עִם עַמְלָק, שְׁהָרִי לָךְ רְאוּי, מִשׁוּם שְׁאִתָּה בֶן בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, וְהוּא בְּאוֹתוֹ הַחֲטָא בָּא עֲלֵינוּ. וְאִם לָא נִמְצָא מְקַטְרֵג לוֹ לְעַמְלָק מִחֲלָקוֹ וּבְנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, אִין מִי שִׁיכּוֹל לוֹ, וְאֲזוּ עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ כְּמוֹ שְׁאָמַר מִשֶּׁה.

וְכָא רָאָה שְׁבַגְלָל אוֹתוֹ הַחֲטָא בָּא עֲלֵיהֶם, שְׁפָגַשׁ אֶת אוֹתָם שְׁהִיוּ מֵאַחֲרֵי הָעֲנָן, וְלָקַח מֵהֶם אֶת אוֹת הַבְּרִית קְדֵשׁ וְזָרַק אוֹתוֹ כְּלָפִי מְעֵלָה, וְאִם הֵם לָא הָיוּ חוֹטְאִים בּוֹ, לָא הָיָה לוֹ סִיּוּעַ מְלַמְעֵלָה לְעֵשׂוֹת כְּן, אֲלָא כְּדִי לְהִרְאוֹת לְהֵם שִׁיכִירוּ אֶת חֲטָאָם, שְׁחֲטָאוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּדִּיק שְׁשִׁמְרָ אֶת הַבְּרִית הַזֹּו, וְכַעַת חָלְלוּ הַשַּׁבָּת שְׁהִיא כְּנִגְדוֹ, שְׁהִיא בָּאָה לְהַגֵּן עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי מַדַּת הַדִּין.

בָּא וַרְאָה מַה כְּתוּב, (במדבר לג) וַיִּסְעוּ מִמֶּרֶה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינַת מַיִם וּגְו'. מַהוּ אֵילָמָה? אֲלָא שְׁשִׁבוּ לְעַבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִקְבָל דְּכָרוּ כְּלָב שְׁלָם, מִשׁוּם כְּן אֲלִ"י מ"ה. וְחָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׁאוֹתוֹ הַמְּקוּם הָיָה מְשַׁבַּח בְּמִים מְכַל הַמְּקוּמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁהָרִי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב שֵׁם הָיָא, וְשֵׁם שְׁנַיִם עָשָׂר מְעֵינּוֹת וְשַׁבְעִים דְּקָלִים, וְהַכֵּל בְּסוּד הָאִמוּנָה, שְׁהָרִי כָּל שַׁבְעִים הַסְּנֵהֲדָרִין נְזוּנִים מִשֵּׁם וּמַתְבָּרְכִים מֵאוֹתָם מִים הָעֲלִיוֹנִים הַמְּבַשְּׂמִים.

אַשְׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְמִים הַלְלוּ לְהַתְבָּרֵךְ מֵהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שׁוֹרִים שֵׁם, וּמַחְבְּרִים אֶת אוֹתָם הַמִּים הָעֲלִיוֹנִים עִם אוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מְעֵינּוֹת

תחתונים. ואם הם קלקלו
בראשונה וחסאו לצדיק שהוא,
הרי הדביקהו במקומו, והעולם
נזון על ידו, ושבעים תמרים
נזונים מאותו התמר, (שיר 1) זאת
קומתך דמתה לתמר. ואותם
שנים עשר מעינות, כנגד שנים
עשר שבטים, סוככים את אותו
מקום קדוש.

והיו ישראל עוסקים בלמוד תורה
שקמדו ממרה, והתחבר עמם
הברית הקדוש הוא, ונפרד נחש
עקלתון מאותה באר מים, שהיה
ממרר אותם המים. ומי היה
גורם? חטאיהם עד עתה.

אבל כעת, כיון שחזרו בתשובה
לרבונם, והקדוש ברוך הוא למד
אותם דרכי אותו עץ החיים, זהו
שפתוב (שמות 1) ויורהו ה' עץ - זו
תורה שבכתב. וישלף אל המים
- זו תורה שבפעל פה. ומה זה
וישלף? אלא י"ש ל"ף. י"ש זה
העולם הבא. זהו שפתוב (משלי ה)
להנחיל אהבי יש. ל"ף זה האם
העליונה, חמשים שערים שנדבק
בו. אז בשמו המים, וירד הטל
העליון מהעתיק הקדוש,
והתמלא שדה התפוחים.

מי גרם כל זה? אל"י מ"ה,
תשובת ישראל לרבונם, ואז
היתה להם רשות לחנות על
המים הללו. זהו שפתוב (שמות טו)
ויחננו שם על המים. מהו ויחננו
שם? אלא סם החיים שורה
באותם המים, משום כף ויחננו
שם על המים.

מדרש הנעלם

ומטף אשר הפית בו את היאר
קח בידך והלכת (שמות יז). למדנו,
אמר רבי יוסי, תקוק היה המטה
משני צדדים בשם הקדוש. צד
אחד של רחמים ודין באותיות
תקוקות, וצד אחד דין עם דין,
נחש עלי צור.

באתריה, ומתזן על ידיה עלמא. ושבעים
תמרים אתזינן מההוא תמר, (שה"ש ז ט) זאת
קומתך דמתה לתמר. ואינון תרין עשר
מבועין, לקביל תרין עשר שבטין, סחרין
לההוא אתרא קדישא.

והווי ישראל עסקין באולפן אורייתא, דאוליפו
ממרה. ואתחבר עמייהו ההוא ברית
קדישא, ואתפרש חויה עקימא מההוא באר
מים, דהיה ממרר לאינון מיין. ומאן היה גרים
חובייהו עד השתא.

אבל השתא, כיון דאחדרו בתשובתא
למאריהון, וקודשא בריך הוא אוליף
לון אורחי דההוא אילנא דחיי, הדא הוא
דכתיב, ויורהו ה' עץ, דא תורה שבכתב.
וישלף אל המים, דא תורה שבפעל פה. ומאי
וישלף, אלא י"ש ל"ף, י"ש, דא עלמא דאתי.
הדא הוא דכתיב, (משלי ה כא) להנחיל אוהבי יש.
ל"ף, דא אימא עילאה, חמשין תרעין
דאתדבק ביה. כדיון בסימו מיא, ונחת טלא
עילאה מעתיקא קדישא, ואתמלי חקל
תפוחין.

מאן גרם כל דא, אל"י מ"ה, תשובתא דישראל
למאריהון. וכדין היה להון רשו, למשרי
על הנהו מיא. הדא הוא דכתיב, ויחננו שם
על המים. מאי ויחננו שם, אלא סמא דחיי
שריא באינון מיין, בגין כף ויחננו שם על
המים. (דף לח ע"א)

מדרש הנעלם

ומטף אשר הפית בו את היאר קח בידך
והלכת. תניא, אמר רבי יוסי, גליף היה
חוטרא מתרין סטרין, בשמא קדישא. חד
סטרא דרחמי ודינא באתון גליפין. וחד סטר
דינא בדינא, (משלי ל ט) נחש עלי צור.

תא חזי, פתיב ואתה הרם את מטף ונטה את ידך על היים. מאי ונטה. פלומר, ונטה בחד גיסא, דגליפא ברחמי ודינא. וכתוב ויט משה את ידו, ולא כתיב וישלח את ידו, פלומר, אסטי מחד גיסא.

ואי תימא, דגליף הוה מקדמת דנא נחש עלי צור. אלא פאסנא אתגליף דכתיב (שמות ד ג) וישלכהו ארצה ויהי לנחש. בההיא שענתא אתגליף נחש עלי צור.

ותא חזי אמר רבי יהודה, בעא קודשא בריך הוא דשמוי דהו גליפין בחוטרא יעביד אתאן. ותניא, תרין אתין אתעבידו בימא, בההוא סטר דסטא משה ברחמי ודינא. פזע ימא לישראל בתריסר שבילין, ואתיב בדינא על מצראי, ואטבע לון בתהומא. הדא הוא דכתיב, וישב ה' עליהם את מי היים.

בההיא שענתא, פעי לאפקא מיא, אמר ליה קודשא בריך הוא, משה, אסטי חוטרא מגיסא אחרא. דתרין אתאן אתעבידו ביה. פמא דאתעביד מסטרא אחרא. חד את הקא, וחד את במריבה. אבל השתא, והפית בצור. מאי צור. בהאי צור דסליק נחש.

לומנא אחרא אמר רבי אלעזר, מאי דכתיב, (במדבר כ ח) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם. מהו ודברתם, אמר רבי אלעזר, מני ליה עלי נחש. דהא אתעביד בצור, השתא פעי דיתעביד בנחש. לאשלמא שמוי דקודשא בריך הוא, באלין אתוון.

משמע דכתיב ודברתם אל הסלע. וכתוב (שם כא ה) וידבר העם באלהים ובמשה. מה פתיב בתריה, (שם כא ו) וישלח ה' בעם את

בא וראה, פתוב (שם יד) ואתה הרם את מטף ונטה את ידך על היים. מה זה ונטה? פלומר, ונטה בצד אחד שתקוק ברחמים ודין. וכתוב ויט משה את ידו, ולא כתיב וישלח את ידו, פלומר, שנטה מצד אחד.

ואם תאמר שהיה תקוק מקדם לכן נחש עלי צור? אלא בסנה נחקק, שכתוב (שם ד) וישליכהו ארצה ויהי לנחש. באותה השעה נחקק עלי צור.

וכא ראה, אמר רבי יהודה, רצה הקדוש ברוך הוא ששמותיו שהיו תקוקים במטה, יעשו אותות. ולמדנו, שני אותות נעשו ביים באותו הצד שנטה משה ברחמים ודין. קרע את היים לישראל בשנים עשר שבילים, והשיב בדין על המצרים, והטביעם בתהום. זהו שכתוב (שם טו) וישב ה' עליהם את מי היים. באותה השעה רצה להוציא מים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, נטה במטה מצד אחר, ששני אותות נעשו בו כמו שנעשו מהצד האחר. אות אחד כאן, ואות אחד במריבה. אבל פעת, (שם יז) והפית בצור. מהו צור? בצור הנה שהנחש עולה בו.

לפעם אחרת אמר רבי אלעזר, מהו שכתוב (במדבר כ) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם, מהו ודברתם? אמר רבי אלעזר, צוה אותו עלי נחש. שהרי נעשה בצור, כעת צריך שיעשה בנחש, להשלים את שמותיו של הקדוש ברוך הוא באותיות הללו.

ממשמע שכתוב ודברתם אל הסלע, וכתוב (שם כא) וידבר העם באלהים ובמשה. מה פתוב אחריו? (שם) וישלח ה' בעם את